

El viatge de la papallona dels cards

Qui no ha vist o llegit algun reportatge de la fantàstica migració de les papallones monarca (*Danaus plexippus*) a través d'Amèrica del nord? Les papallones monarca, elegants amb les seves ales de color coure ataronjat, ribetejades de línies negres i ocells blancs, travessen el vast continent nord-americà dues vegades l'any. A la primavera viatgen de sud a nord, dispersant-se pels Estats Units i el sud de Canadà, on es reproduïxen. Però tan sobtadament com arriben, desapareixen. A la tardor retornen al sud per dues rutes separades per les muntanyes Rocalloses; unes viatgen pel corredor paral·lel a la costa del Pacífic fins a Califòrnia, però la majoria volen sobre les grans planures americanes, travessen l'estat de Texas i es concentren en uns pocs llocs de les muntanyes de Sierra Chincua, a 3.000 metres d'altitud, a l'estat mexicà de Michoacán. Milions de papallones monarca es reuneixen damunt d'uns pocs avets d'aquests muntanyes per passar l'hivern i aparellar-se a la primavera. Les branques dels avets pengen pel pes de milers i milers de gràcils papallones. La població mundial de les monarca reposa junta als seus santuaris.

Un canadenc apassionat de les papallones, Fred Urquhart, va dedicar tota la vida a estudiar les rutes migratòries de les monarca fins a descobrir el seu recer d'hivern.

Però, ¿qui coneix la migració de *Vanessa cardui*, anomenada també amb el neologisme de papallona dels cards, a través d'Europa i Àfrica? *Vanessa cardui* és, com la monarca, una bonica papallona de la família nimfàlids que combina els colors taronja, negre i blanc al dors de les ales. El revers, visible quan plega les ales en repòs, mostra un dibuix a quadradets irregulars de tons bruns, blanc i negre, més apropiat per al camuflatge. A més, a la base de l'ala anterior té una taca vermella que en repòs queda tapada per l'ala posterior, però que s'exhibirà de sobte en emprendre el vol. Les erugues neixen ben negres, però en fer-se grans se'ls pinta una ratlla lateral blanca i el ventre esdevé ataronjat. El més característic de les erugues de *Vanessa cardui* són els abundosos flocs de pèls negres i, sobretot, el seu creixement rapidíssim. En deu dies surten de l'ou, mengen fulles de diverses espècies de cards, de malves o d'ortigues, creixen, muden diverses vegades l'exoesquelet perquè aviat se'ls queda petit i fan la crisàlide. En deu dies més, l'adult emergirà de la crisàlide. La papallona adulta xucla el nèctar de múltiples flors, sobretot de les que tenen la corol·la en forma de tub. Per tancar el cicle vital, la papallona femella pon i enganxa d'un en un els ous, de color verd discret, a les fulles de les plantes de les quals l'eruga s'alimentarà.

La papallona dels cards és cosmopolita, viu a tots els continents excepte a l'Antàrtida gelada i ocupa molts hàbitats, des de terra baixa fins a les muntanyes. Però per sobre de tot és una gran

viatgera. Sol ser la primera papallona a deixar-se veure entre les flors dels voltants de Manresa a inicis de primavera. ¿D'on carai han sortit aquestes papallones tan aviat, sense ni unes setmanes de bon temps abans per créixer? Doncs han vingut de l'Àfrica, en migració, com les cigonyes o les orenetes! Des del Marroc, han travessat l'estret de Gibraltar i han resseguit la costa mediterrània fins a Catalunya. Una part de la població es quedarà aquí, però una altra seguirà nord enllà, cap al centre d'Europa i a la Gran Bretanya. Acostumen a volar a favor del vent, però també se les ha vist travessar colls de muntanya a contravent, volant arran de terra protegint-se rere la vegetació, com un soldat d'infanteria que avança pensament i valent sota el foc enemic.

Les rutes migratòries de *Vanessa cardui* per Europa i el nord d'Àfrica no són tan conegudes com les de la monarca a Amèrica del nord, ni tampoc els seus costums d'hivernada. A la tardor torna a l'Àfrica passant pel centre de la península Ibèrica. Sembla que una part de la població no es queda al Marroc, sinó que segueix més al sud, travessa el Sàhara Occidental i Mauritània i arriba al Senegal. A l'hivern, ja de tornada, una primera generació recorreria l'etapa Senegal-Marroc, una segona l'etapa Marroc-Països Catalans i, ja entrada la primavera, una tercera l'etapa entre els Països Catalans i el centre i nord d'Europa. Tres generacions més farien el viatge invers, de nord a sud.

La distància de la migració anual de la papallona dels cards per Europa i Àfrica és colossal, en total uns 10.000 km d'anada i tornada, equivalent a la de la papallona monarca. La ruta sencera es completaria en sis generacions. Les migracions de les papallones són unes increïbles curses de relleus, on cada generació recorre una etapa d'uns 1.500-2.000 km. L'estímul a la migració i la capacitat d'orientació han de tenir base genètica, ja que no hi ha opció per a l'aprenentatge de pares a fills. ¿Com ho aconsegueixen? ¿Com s'ha originat aquesta fabulosa migració? No hi ha, per ara, respostes massa clares. En qualsevol cas, aquests dies de març estiguem atents a l'arribada de *Vanessa cardui*! ■

Foto pàgina esquerra:

A dalt, *Vanessa cardui* sobre una foixarda, una de les plantes de floració més primerenca, al mes de març, en una brolla de Collbaix (Bages). Noteu com utilitza l'espiritrompa per xuclar el nèctar.

A baix, *Vanessa cardui* sobre un neret florit al juny, a la serra d'Ensija (Berguedà).

Fotos pàgina dreta:

Una *Vanessa cardui* mostra les ales plegades, mentre s'entreté en les flors dels grans capítols grocs de l'ínula helenioides.